

**ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ
З КУРСУ «ВСТУП ДО СОЦІОЛОГІЇ»**

для студентів ОПШ «Соціальні комунікації, реклама та зв'язки з громадськістю»

1. Хто і коли ввів у науковий обіг термін «соціологія»?
2. Що означають такі поняття, як «об'єкт науки» та «предмет науки»?
3. Визначте об'єкт та предмет соціології.
4. Що обумовлює дискусії щодо предмета соціології?
5. Як визначають предмет соціології провідні фахівці-соціологи минулого та сучасності?
6. Чому предмет соціології «знаходиться у постійному русі, розвитку»?
7. Що означає поняття «суб'єкт соціології»?
8. Назвіть перших суб'єктів світової та вітчизняної соціології.
9. У чому полягає специфіка соціологічного аналізу соціальних явищ та процесів?
10. Що таке «системність, комплексність» соціологічного дослідження?
11. У чому проявляється «діяльнісний підхід» до аналізу соціальних явищ та процесів у соціології?
12. Що таке «кількісний, якісний та імовірнісний аналіз» у соціології?
13. Розкрийте сутність соціокультурного підходу до аналізу соціальної реальності.
14. Що таке наука? Чим наукове знання відрізняється від повсякденного знання?
15. Визначте місце соціології у системі соціогуманітарного знання.
16. Завдяки чому соціологія як наукове знання про суспільство відрізняється від різноманітних галузей гуманітарного знання?
17. Що є спільного та що відрізняє соціологію та історію?
18. У чому полягає відмінність соціологічного та філософського знання?
19. Що поріднює соціологію з соціальною психологією та соціальною антропологією? Що відрізняє ці галузі наукового знання?
20. Які існують відмінності між соціологією та такими науками, як економіка, політологія, правознавство, релігієзнавство?
21. Схарактеризуйте основні елементи структури соціологічного знання.
22. Що таке фундаментальна та прикладна соціологія?
23. Поняття та феномени теоретичної та емпіричної соціології.
24. Побудуйте схему структури сучасної теоретичної соціології.
25. Що означають поняття «макросоціологія» та «мікросоціологія»?
26. Назвіть та надайте стисло характеристику основних макросоціологічних теорій.
27. Які теорії сучасної соціології можна віднести до мікросоціологічних? Наведіть приклади таких теорій, їх основні ідеї та персоналії.
28. Чим відрізняються макро- та мікросоціологічний підходи до аналізу суспільства?
29. Побудуйте схему рівнів соціологічного знання.
30. Як пов'язані між собою вищий, середній та нижчий рівень соціологічної системи знання?
31. Що, за Т. Куном, означає поняття «наукова парадигма»?
32. Чому соціологію називають поліпарадигмальною (чи мультипарадигмальною) наукою?

33. Як класифікує соціологічні парадигми Дж. Рітцер?
34. Чим пояснюється поліпарадигмальність соціологічної науки?
35. Що означає поняття «загальносоціологічна теорія»?
36. Хто і коли ввів до наукового обігу поняття «теорії середнього рівня»?
37. Чим відрізняються теорії середнього рівня (чи спеціальні соціологічні теорії) від загальносоціологічних теорій?
38. Що є предметом соціологічних теорій середнього рівня? Назвіть та коротко схарактеризуйте деякі з цих теорій.
39. Що таке «емпіричне соціологічне дослідження»?
40. Класифікація емпіричних соціологічних досліджень, її критерії.
41. Назвіть основні етапи підготовки та проведення соціологічного емпіричного дослідження.
42. Що таке програма соціологічного дослідження? Назвіть та коротко опишіть основні елементи методологічної та процедурної частини програми дослідження.
43. Що таке проблемна ситуація дослідження?
44. Що означає поняття «гіпотеза» в науці? Як класифікують гіпотези соціологічного дослідження?
45. Що таке генеральна сукупність та вибірка сукупність соціологічного дослідження?
46. Назвіть основні типи вибірки соціологічного дослідження. Надайте коротку характеристику квотній вибірці.
47. Що означає поняття «репрезентативність вибірки»?
48. Назвіть основні методи збирання соціологічної (емпіричної) інформації.
49. Чим відрізняються кількісні та якісні методи збору соціологічних даних? Назвіть основні з них.
50. Дайте характеристику таким методам опитування, як анкетування та інтерв'ю. Назвіть їх основні різновиди.
51. Що таке «закрите» та «відкрите» запитання анкети? Наведіть приклади таких запитань.
52. За яких умов спостереження вважається методом соціологічного аналізу? Назвіть основні різновиди спостереження як методу соціології.
53. Схарактеризуйте такий метод соціологічного дослідження, як аналіз документів.
54. Що таке соціологічний експеримент?
55. Перерахуйте основні якісні методи збору соціологічної інформації.
56. Що означає поняття «функція» стосовно науки?
57. Назвіть основні групи функцій соціології.
58. Схарактеризуйте складові теоретико-пізнавальної групи функцій соціологічного знання.
59. Які функції утворюють групу практично-політичних функцій соціології?
60. Що включає в себе група громадянських функцій соціології?
61. Чи можна говорити про ідеологічну функцію соціології?
62. Що таке «ідеологічний вплив» соціології?
63. Що таке «соціологічне мислення»? Основні канали та чинники формування соціологічного мислення населення в умовах сучасної України.
64. Визначте роль соціологічної освіти у формуванні соціологічного мислення населення.
65. Що означають такі поняття, як «громадська думка» та «інститут громадської думки»?
66. Доведіть, що в Україні існує інститут громадської думки.
67. Схарактеризуйте роль та значення соціології у житті сучасного, в тому числі українського, суспільства.

68. Що таке протосоціологія? Назвіть головні протосоціологічні персоналії.
69. У чому полягає внесок Платона, Аристотеля та інших античних філософів у розвиток соціологічної думки?
70. Чим, на думку такого представника протосоціології, як Ібн Халдун, обумовлюється закономірний характер суспільного розвитку?
71. Що дає сучасному соціологу звернення до творчого доробку таких філософів та письменників пізнього середньовіччя, як Н. Макіавеллі, Т. Мор, М. Монтень, Т. Гоббс, Б. Паскаль, Дж. Локк та ін.?
72. Чим збагатили соціологічну думку французькі філософи-просвітителі (Вольтер, Д. Дідро, К. Гельвецій та ін.)?
73. Назвіть основні історичні чинники виникнення соціології як самостійної науки.
74. Чому соціологію називають наукою індустріальної епохи розвитку суспільства?
75. Які нові соціальні явища та процеси викликала до життя Велика французька революція?
76. Які соціокультурні феномени, що з'явилися у суспільному житті західноєвропейських країн на початку ХІХ століття, зумовили появу соціології як окремої галузі наукового знання?
77. Назвіть теоретичні джерела становлення соціології як самостійної науки.
78. У чому полягає внесок Ш. Монтеск'є у розвиток соціологічної думки?
79. Сформулюйте основні ідеї соціологічного теоретизування К. Сен-Сімона.
80. Назвіть етапи розвитку соціології (за М. Елброу).
81. Чому перший етап розвитку соціології як самостійної науки М. Елброу називає «універсалізмом»? Хто з соціологів належить до цього етапу?
82. Що таке соціологічний позитивізм?
83. Сформулюйте засадничі ідеї позитивістської соціології О. Конта та Г. Спенсера.
84. Назвіть основні національні соціологічні школи, які з'явилися на другому етапі розвитку соціології (за М. Елброу).
85. Чому соціологічну теорію М. Вебера називають антипозитивізмом?
86. У чому полягає соціологізм концепції Е. Дюркгейма?
87. Надайте коротку характеристику марксистської теорії суспільства, її внеску у розвиток світової соціологічної думки.
88. Чому європейську соціологію називають предметно-орієнтованою, а американську – проблемно-орієнтованою наукою?
89. Що таке «концептуальний імперіалізм» (М. Елброу)?
90. Що визначало функціонування соціології на третьому етапі її розвитку (за М. Елброу)? Назвіть головних представників цього етапу.
91. Чому М. Елброу називає третій етап розвитку соціології фазою її інтернаціоналізації?
92. Чим відрізняються соціологічні концепції Т. Парсонса і Р. Мертона? За що Р. Мертон критикує свого вчителя Т. Парсонса?
93. Назвіть основних представників марксистської (неомарксистської) соціології третього етапу (за М. Елброу) розвитку соціологічного знання. В чому полягає їх внесок у розвиток соціології?
94. Як М. Елброу називає четвертий етап розвитку соціології? Чим обумовлена така назва?
95. У чому полягають специфічні особливості розвитку соціології у країнах Латинської Америки, Африки та Азії?
96. Який сенс вкладає М. Елброу у назву сучасного, п'ятого етапу розвитку соціологічної науки?
97. Чому М. Елброу говорить про необхідність консолідації сучасних соціологів?

98. Що сприяє та що заважає інтеграції різних напрямків розвитку сучасної соціологічної думки?
99. Назвіть головних представників сучасної світової соціології та напрямки їх теоретизування.
100. Визначте історичні передумови виникнення соціології у Росії.
101. Які соціально-культурні зміни, що відбувалися в Росії у другій половині XIX сторіччя, обумовили становлення вітчизняної соціології як самостійної науки?
102. Назвіть теоретичні витоки російської соціології.
103. Кого та чому вважають першими російськими соціологами?
104. Що, на думку М. Михайловського та П. Лаврова, повинна вивчати соціологія?
105. Що зумовило бум соціологічних публікацій у Росії у 1860–1870-ті роки?
106. Які соціально-політичні події у Росії останнього двадцятиріччя XIX століття стали на заваді розвитку соціологічної науки?
107. У чому полягає внесок М. Ковалевського у розвиток вітчизняної соціології?
108. Схарактеризуйте головні наукові здобутки російсько-американського соціолога П. Сорокіна.
109. Навколо яких питань точилися дискусії представників різних напрямків російської дореволюційної соціології?
110. Чому були присвячені соціологічні дослідження у дореволюційній Росії?
111. Назвіть головних представників української соціологічної думки другої половини XIX – початку XX сторіччя.
112. Чому, за рішенням Правління Соціологічної асоціації України, День соціолога щорічно святкується в нашій країні 1 жовтня?
113. Схарактеризуйте головні ідеї позитивістської соціології М. Драгоманова.
114. У чому полягає внесок М. Грушевського у розвиток української соціології?
115. Схарактеризуйте розвиток української соціології на еміграції.
116. Яким було ставлення до соціології з боку можновладців у перші роки радянської влади?
117. Назвіть основні теми соціологічних досліджень, які здійснювалися в Радянському Союзі в 20–30-ті роки минулого століття.
118. Які події 1922 року викликали суттєві зміни в інтелектуальному житті Радянського Союзу?
119. Чому вітчизняну соціологію називають репресованою наукою?
120. Яка подія, що відбулась у 1956 році, дала поштовх реабілітації та відродженню радянської соціології?
121. Кого вважають фундаторами радянської соціологічної науки на новому етапі її розвитку (1950–1960 рр.)?
122. Коли і для чого була створена Радянська соціологічна асоціація?
123. Назвіть основні етапи та показники інституціоналізації радянської соціології у 1960–1980-ті роки.
124. Назвіть імена українських учених, які сприяли відродженню вітчизняної соціології у 1960–1970 рр.
125. Назвіть основні соціологічні освітні та дослідницькі центри Радянського Союзу.
126. Що досліджували радянські соціологи?
127. Чому радянська влада боялася соціології?
128. Що означає такий вислів, як «мова науки»?
129. Який сенс вкладається у такі терміни, як «поняття» та «категорія»?

130. Які поняття, на думку А. Боскова, склали категоріальний апарат соціології на початку ХХ сторіччя?
131. Що впливає на розвиток категоріально-понятійного апарату соціології?
132. Чому в арсеналі соціології з'являються нові поняття?
133. За рахунок чого відбувається збагачення категоріальної бази соціологічного знання?
134. Наведіть приклади запозичення соціологією понять та категорій із інших галузей соціогуманітарного знання.
135. Що означає вислів «оволодіння категоріальним апаратом соціології»?
136. Назвіть основні категорії, що входять до складу сучасної соціології. Розкрийте зміст 10 таких категорій.
137. Розкрийте зміст такого критерію науковості, як однозначність понятійного фонду.
138. Чому дотримання цього правила («однозначність наукового фонду») викликає певні труднощі у контексті соціології та інших наук про суспільство?
139. Що означає термін «методологічна стратегія дослідника»?
140. Чим обумовлюється двозначність (багатозначність) деяких понять соціології (наприклад таких, як «інститут», «роль», «група» та ін.)?
141. Як методологічна позиція дослідника, характер теорії, якої він дотримується, обумовлює зміст соціологічних категорій і понять?
142. Наведіть приклади змістовного неспівпадіння тих самих понять, що використовуються в межах різних концептуальних схем.
143. Яким змістом наповнюються такі поняття, як «клас» та «соціальна структура», К. Маркс і М. Вебер?
144. Завдяки чому відбуваються зміни у змісті соціологічних понять і категорій?
145. Наведіть приклади категорій (окрім зазначених вище), зміст яких обумовлюється використанням у межах чи то об'єктивно-предметної, чи то суб'єктивно-ціннісної методології.
146. Що обумовлює необхідність конкретизації, уточнення змісту тих чи інших соціологічних понять?
147. Чому деякі соціологи вважають головним поняттям соціологічної науки категорію «соціальна група»?
148. Назвіть поняття, які є похідними або мають безпосереднє відношення до поняття «соціальна група».
149. Виходячи з чого деякі соціологи вважають головними категоріями своєї науки такі поняття, як «суспільство» і «культура»?
150. Коли поняття «суспільство» і «культура» увійшли до наукового обігу соціогуманітарних наук?
151. Наведіть основні визначення понять «суспільство» та «культура».
152. Чому в сучасній соціологічній науці акцентується на культурних чинниках суспільного розвитку?
153. Що означає поняття «соціокультурне»?
154. Який сенс вкладає в поняття «соціокультурне» П. Сорокін?
155. Чому П. Сорокін наголошує на тому, що соціологічний аналіз – це завжди соціокультурний аналіз?

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Соціологія – наука про суспільство

Питання для самоконтролю

1. Що таке наука?
2. Поняття об'єкту та предмету науки.
3. Чим одна наука відрізняється від іншої?
4. Назвіть різновиди наукового знання.
5. Сформулюйте визначення об'єкту та предмету соціології.
6. У чому полягають причини трансформації предметного поля соціології?
7. Що таке суспільство?
8. Які групи функцій соціології визначають у світовій та вітчизняній соціології?
9. Що таке соціологічне мислення?
10. Розкрийте роль соціології у вивченні та формуванні громадської думки.

Тема 2. Специфіка соціологічного аналізу соціальних явищ та процесів

Питання для самоконтролю

1. Чому соціологію називають генералізуючою наукою про суспільство?
2. Що таке системність, комплексність соціологічного аналізу соціальної реальності?
3. У чому проявляються закони розвитку суспільства?
4. Що таке діяльнісний підхід до вивчення суспільства? Назвіть внутрішні та зовнішні детермінанти людської діяльності.
5. Чим відрізняється структурно-діяльнісний та діяльнісно-структурний підходи до аналізу соціуму?
6. Що таке кількісний, якісний та ймовірнісний аналіз у соціології?
7. Чому суспільство є соціокультурною реальністю?
8. Як, на думку П. Сорокіна, треба досліджувати суспільство?

Тема 3. Структура соціологічної системи знання.

Взаємозв'язок соціології з іншими науками про суспільство і людину

Питання для самоконтролю

1. Що таке фундаментальна та прикладна соціологія?
2. Що відрізняє теоретичну та емпіричну соціології?
3. Назвіть рівні соціологічного знання.
4. Що таке загально соціологічна теорія?
5. На які дві групи поділяються загально соціологічні теорії?
6. Назвіть основні макросоціологічні теорії.
7. Які теорії відносять до мікросоціологічних?
8. Що таке теорії середнього рівня (або спеціальні соціологічні теорії)?
9. Хто із соціологів увів до наукового обігу поняття «теорії середнього рівня»?
10. Що називають нижчим рівнем соціологічної системи знання?
11. Як пов'язані між собою загально соціологічні теорії, теорії середнього рівня та знання, отримані за допомоги емпіричних соціологічних досліджень?

Тема 4. Соціологічне (емпіричне) дослідження: типологія, програма, методи та етапи здійснення

Питання для самоконтролю

1. Що таке соціологічне дослідження?
2. Назвіть основні різновиди соціологічних досліджень?
3. Що таке моніторингові дослідження?
4. Які дослідження називають лонгітюдними?
5. Назвіть основні етапи підготовки та проведення соціологічного дослідження.
6. Що таке програма соціологічного дослідження?
7. Які структурні елементи програми соціологічного дослідження зазвичай виокремлюють?
8. Що таке генеральна та вибіркова сукупність дослідження?
9. Назвіть основні типи вибірки?
10. Які існують методи збору соціологічної інформації?
11. Що таке кількісні методи? Назвіть основні з них.
12. Що таке якісні методи? Назвіть основні з них.
13. Назвіть основні різновиди таких соціологічних методів, як спостереження, опитування, аналіз документів.

Тема 5. Категоріальний апарат соціологічної науки: особливості розвитку

Питання для самоконтролю

1. Що таке «мова науки»?
2. «Однозначність понятійного фонду» як критерій науковості.
3. Від чого залежить зміст соціологічних понять та категорій?
4. Що таке методологічна позиція соціолога?
5. Назвіть головні категорії соціологічної науки.
6. Чому деякі науковці вважають поняття «соціальна група» головною категорією соціології?
7. Надайте визначення таким поняттям, як «суспільство», «культура», «соціальне», «соціокультурне».

Тема 6. Поняття та основні персоналії протосоціології

Питання для самоконтролю

1. Що таке протосоціологія?
2. Кого можна вважати протосоціологами?
3. Соціологічні міркування в конфуціанських текстах.
4. Давньогрецькі філософи як протосоціологи.
5. Соціологічне спостереження у творах французьких просвітителів.

Тема 7. Історичні, соціокультурні та теоретичні передумови виникнення соціології як самостійної науки

Питання для самоконтролю

1. Коли і чому виникає нова наука?
2. Промислова революція в Європі як фактор кардинальних суспільних зрушень.

3. Велика французька революція як чинник подальших політичних, економічних та соціокультурних змін у суспільстві.
4. Які нові соціокультурні феномени з'явилися у постреволюційній Франції?
5. Загальнонаукові фактори, що сприяли виникненню соціології.
6. Теоретичні передумови становлення соціології як самостійної науки.
7. Що привело до становлення соціологічної науки в дореволюційній (1917 р.) Росії та України?
8. Основні персоналії російської та української соціологічної думки наприкінці XIX – початку XX століття.

Тема 8. Періодизація розвитку соціології за М. Елброу

Питання для самоконтролю

1. Які етапи розвитку соціології виокремлює М. Елброу?
2. Надати характеристику першому етапу розвитку соціології за М. Елброу. Чому науковець називає його етапом «універсалізму»?
3. Основні персоналії першого етапу розвитку соціології за М. М. Елброу.
4. Становлення національних соціологічних шкіл як другий етап розвитку соціології (за М. Елброу). Основні представники цього етапу.
5. Що таке «концептуальний імперіалізм»?
6. Інтернаціоналізація соціології як третій етап її розвитку. Головні персоналії.
7. Характеристика та основні представники четвертого етапу розвитку соціології. Чому М. Елброу називає його етапом «отуземлення» чи «індивідуалізації» соціології?
8. «Глобалізація» соціології як відповідь об'єктивні процеси в розвитку сучасних суспільств.

Тема 9. Історія, сучасний стан, основні напрями та проблеми соціологічної науки в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Особливості розвитку соціології в царській Росії у другій половині XIX – першому двадцятиріччі XX століття.
2. Кого і чому називають першими російськими соціологами?
3. Роль М. Ковалевського та П. Сорокіна в становленні вітчизняної соціології.
4. Історичні умови початкового етапу становлення радянської соціології.
5. Проблематика соціологічних досліджень в СРСР наприкінці 50 – початку 60-х років минулого сторіччя.
6. Розвиток соціології в СРСР у 1970-1980 роки.
7. Особливості становлення та розвитку української соціології
8. Соціологічні студії українських науковців на еміграції.
9. Соціологія в умовах реформування українського суспільства.

Тема 10. Поняття та види професійної соціологічної діяльності

Питання для самоконтролю

1. Соціологія як професія та покликання.
2. Чинники професіоналізації соціологічної діяльності.
3. Види професійної діяльності соціолога.
4. Проблеми гуманізації соціологічної діяльності.

Тема 11. Інституціоналізація соціологічної освіти в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Інституціоналізація соціологічної освіти як фактор професіоналізації соціологічної діяльності.
2. Роль соціологічної освіти у формуванні громадянської культури особистості.
3. Світовий та вітчизняний досвід впровадження соціологічної освіти.
4. Проблеми та перспективи розвитку соціологічної освіти в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Бауман З. Мислити соціологічно. Вступ. Навіщо потрібна соціологія? // Гуменюк Л. Й. Соціологія : Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т.1. Львів: ЛьвДУВС, 2019. https://dSPACE.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1/1/%D0%93%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%9B.%20%D0%A1%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%AF_%D1%85%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F%20%D1%82.1.pdf
2. [Майкл Буравой — лекція про публічну соціологію](https://www.youtube.com/watch?v=pP2Itvtsv2o) — YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=pP2Itvtsv2o>.
3. Волович В. І. Соціологія : підручник. ЦУЛ : Київ, 2019. 808 с.
4. Гіденс Е. Соціологія / пер. з англ. Київ : Основи. 1999. 726 с.
5. Історія української соціології : навчальний посібник / за заг. ред. К. Батаєвої, В. Бурлачука, В. Степаненка. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 392 с.
6. Лобанова А.С., Калашнікова Л.В. Соціологія. Вступ до спеціальності: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти. Київ : Каравела, 2022. 308 с.
7. Паніна Н. В. Професійна етика і соціологія в Україні (до прийняття Кодексу професійної етики соціолога САУ). *Громадська думка*. 2004. № 4. С. 35-37.
8. Попова І. М. Соціологія. Пропедевтичний курс : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Тандем. 1996. 271 с.
11. Сокур'янська Л. Г. Вступ до соціології : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 156 с.
12. Соціологія : Теорії середнього рівня : навчальний посібник / за наук ред. Ю.Ф.Пачковського [Н. В. Коваліско, Т. Д. Лапан, Н. Й.Черниш та ін.]. Київ : Каравела, 2020. 356 с. <https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/Sotsiolohiia-Teorii-serednoho-rivnia-za-red-YU.F.-Pachkovskoho-Navch.-posibnyk-2020.pdf>
13. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства : підручник / пер. з пол. Львів : Колір ПРО, 2020. 799 с.
14. Якуба О. О. Соціологія. Харків : Константа, 1996. С. 10-13.

Допоміжна література

1. Бабенко С. С. Соціологія і соціологи в глобальному вимірі. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2010. № 4. С. 196-206.
2. Калашнікова Л. В. Організація діяльності соціологічних служб : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. 192 с. URL:

<https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/27/1/%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%88%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%90.%20%D0%92.%20%D0%9E%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1.pdf>

3. Климанська Л. Д., Савка В. Є. Соціологія соціальних проблем : навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2021. 208 с.
4. Спеціальні та галузеві соціології : навч. посіб. / Л. Д. Климанська та ін. / за заг. ред. В. М. Пічі. Львів : «Новий Світ-2000», 2022. 422 с.
5. Лобанова А., Петрухін С. Соціологічні ідеї Микити Шаповала: історична репрезентація. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2020. № 2. С. 90-101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stmm_2020_2_8
6. Мельниченко А. А. Соціальна інженерія як фактор забезпечення стійкого розвитку соціальних систем. *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право*. 2012. № 1. С. 73-78.
7. Пандемія COVID-19 в Україні: соціальні наслідки / за наук. ред. В. П. Степаненка. Київ : ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2021. 406 с.
8. Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування : підручник. Київ : Вид. дім «Київсько-Могилянська академія», 2017. 342 с.
9. Сальнікова С. А. Вибірка у соціологічному дослідженні : підручник. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 24 с.
10. Соціологія : навч. посібник / за ред С. О. Макеєва. Київ : Українська Енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1999. С. 5-24.
11. Соціологія : терміни, поняття, персоналії : навчальний словник-довідник / за ред. В. М. Пічі. Київ : Каравела, Львів : Новий Світ-2000, 2002. 480 с.
12. Соціологія як досягнення людства. Розвиток вітчизняної соціології у 20 ст. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12294/>
13. Титаренко О. О. Соціологія : навчальний посібник. Київ : ВД «Дакор», 2020. 210 с.
14. Шевченко С. Л. Чи потрібна соціологам професійна етика (досвід викладача ВНЗ). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи*. 2017. Вип. 38. С. 87-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhISD_2017_38_15.
15. Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики / укладач О. О. Гужва. URL: http://fond.sociology.kharkov.ua/images/docs/academ_cult/books_ac-gr.pdf
16. Ukrainian Sociology in the 21st Century: Theory, Methods, Research Results / edited by Vil Bakirov, Yevhen Golovakha. Kharkiv : V. N. Karazin Kharkiv National University, 2018. 560 с. URL: <https://sau.in.ua/app/uploads/2019/06/Ukrainian-Sociology-in-the-21th-Century.pdf>